

MOJA, TVOJA
**NAŠA
ZEMLJA**
★★★★★

EKONOMSKE POLITIKE: ZA SLOBODNO I SIGURNO TRŽIŠTE

**NAŠA
STRANKA**

Ekonomija BiH danas je, praktično, na samom dnu, što pokazuju i sva relevantna istraživanja i parametri. To je, prije svega, neposredna posljedica ogromnih ratnih razaranja, ali i nespremnosti vladajućih struktura da na adekvatan način provedu tranziciju iz prijeratnog, socijalističkog, planskog sistema ekonomije u savremeni liberalni kapitalizam.

Katastrofalno provođenje privatizacije, obilježeno značajnim kriminalnim elementima, netransparentnim trošenjem sredstava od donacija, investicijska korupcija, nestručnost i nepotizam, kao i komplikovano dejtonsko ustavno uređenje i neefikasan državni aparat samo su neki od razloga zašto se BiH danas nalazi na 116. mjestu po BDP-u po glavi stanovnika. Birokratski aparat postao je monstrum, svrha samom sebi, ne zanima se problemima privatnog (realnog) sektora, koji u uslovima surove globalne konkurencije i ekstremnog procenta "sive" (neprijavljenje) ekonomije svakim danom sve brže nestaje.

U normalnim okolnostima, trebalo bi biti upravo suprotno: javni sektor bi morao služiti privatnom sektoru, kao generatoru nove vrijednosti i svakog ekonomskog razvoja, koji je, kao takav, uvijek i glavni finansijer prihodovne strane budžeta. U trenutnim okolnostima, čak se i ono malo državnih poticaja i subvencija namijenjenih za razvoj privatnog sektora plasira netransparentno i nestrateski.

Naša stranka je stranka socijalno-liberalne orijentacije, što praktično znači da funkcionisanje jedne ekonomije treba da bude zasnovano na principima slobodnog tržišta. Međutim, za razliku od klasičnog liberalizma, naša orijentacija je obilježena i socijalnom dimenzijom, koja nameće državi odgovornost korektivnog faktora liberalnog sistema. Naša vizija je, dakle, korigiranje sistema, a nikako porobljavanje ekonomije od strane politike u vidu planske i centralizovane ekonomske politike.

Racionalizacija

Primanja zaposlenih u javnoj upravi dostižu gotovo 13 procenata BDP-a, što spada u najveća izdavanja ne samo na Zapadnom Balkanu, već i u Evropi i u Centralnoj Aziji. Dakle, strukturalni problem fiskalne politike jeste dupliranje funkcija shodno kompleksnom administrativnom sistemu. U tom kontekstu, politika Naše stranke bazira se na tezi o neophodnom:

- Smanjenju javnih rashoda radi ostvarenja kratkoročne fiskalne stabilnosti i srednjoročne održivosti,
- Restrukturiranju javnih finansija, u smislu realokacije tekućih rashoda u produktivne svrhe i smanjenja javnih rashoda na tekuću potrošnju (uključujući plate, povlaštene penzije i socijalne transfere).

Specifični ciljevi ove politike su:

- Smanjenje javnih rashoda na godišnjem nivou od 0,5 do 1 % BDP-a,
- Restrukturiranje javnih rashoda s ciljem smanjenja udjela javnih rashoda na plate s trenutnih 33% na 25-27% u srednjoročnom periodu.

Uzimajući u obzir činjenicu o trenutno neodrživoj veličini javnog sektora, fiskalna održivost će se neupitno morati ostvariti kroz, kratkoročno gledano, značajne uštede javnih rashoda i to nedvojbeno izdataka na tekuće rashode, prije svega plate u javnom sektoru, te djelomično i na socijalne transfere.

Akcent u okviru ove politike se stavlja na realokaciju budžetskih rashoda kroz smanjenja tekućih troškova javne administracije i to plata. Ovo nedvojbeno uključuje:

- Usvajanje zakona o zapošljavanju u javnoj upravi s ciljem jačanja njenih kapaciteta, što podrazumijeva selekciju kandidata po osnovu profesionalnih kriterija stručnosti, te povećanje transparentnosti i upravljanja,
- Uspostavu efikasnih mehanizama kontrole zapošljavanja u javnim institucijama i rashoda za plaće,
- Smanjenje troškova na plate koji se odnose na razne izdatke po osnovu učešća u raznim komisijama, radnim grupama i savjetima. Ne postoji nikakav razuman osnov da se ove aktivnosti dodatno plaćaju. Naprotiv, one predstavljaju instrument tzv. neformalnih umrežavanja javnih službenika bez obzira na njihovu stručnost po određenim pitanjima. Zasigurno, većina rada u ovim ad hoc organima spada u domen redovnih dužnosti i poslovnih obaveza. Procjenjuje se da se značajne uštede mogu ostvariti upravo ukidanjem prava na naknadu u ovom domenu, iako je teško napraviti realne procjene s obzirom na ograničen pristup podacima po ovom pitanju. Treba insistirati na transparentnosti organa javne uprave u pogledu davanja informacija koliko trenutno stoje izdaci po ovom osnovu u prosjeku na mjesečnom/godišnjem nivou pojedinačnih institucija,
- Ukidanje/ograničenje raznih naknada po osnovu rada u institucijama s drugim mjestom prebivališta, što uključuje plaćanje troškova smještaja, naknade za odvojeni život te za posjete porodicama. Ovo se neupitno odnosi na uposlenike u institucijama zakonodavne vlasti, kojima je dat privilegirani status finansiranja troškova smještaja, te gore pomenutih naknada koje su neopravdane imajući u vidu stvarne troškove boravka po osnovu izvršavanja redovnih dužnosti.

Restrukturiranje sistema javnih rashoda

Ova politika prevashodno ima za cilj smanjenje tekućih rashoda u korist povoljnijeg učešća produktivne javne (kapitalne) potrošnje.

U vezi s prijedlogom ove politike potrebno je naglasiti da je trenutna struktura javnih rashoda neprihvatljiva, neodrživa te neopravdana iz aspekta komparacije trendova i struktura javnih rashoda prisutnih u drugim tranzicijskim zemljama. Usporedbe radi, ukupni tekući rashodi, dakle, u osnovi izdaci na plate i socijalni transferi (koji ne generišu nove javne prihode) iznosili su oko 30% u odnosu na BDP, što je više od dvije trećine ukupnih konsolidovanih javnih rashoda, dok je visina kapitalne potrošnje iznosila svega oko četiri posto u odnosu na BDP. Ovaj trend je nedopustiv i razvojno ograničavajući.

Konkretnije, nedvojbeno je da je ova situacija neodrživa u srednjem roku. Ovdje se radi o višestrukome problemu-izazovu:

- Prvi se odnosi na ugroženost makroekonomske stabilnosti zbog mogućih reperkusija na realnu vrijednost kursa te eksterne stabilnosti i mogućnosti srednjoročnog finansiranja vanjskog duga,
- Drugi se ogleda u činjenici da je BiH potrebna daljnja nadogradnja javnog sektora, tj. izgradnje institucionalnog okvira u procesu priprema za članstvo u EU. Trenutna veličina javnog sektora i relativno nepovoljni trendovi rasta budžetskih prihoda mogu ozbiljno dovesti u pitanje mogućnost finansiranja daljnje izgradnje javnih institucija u procesu integracije i članstva u EU,
- Treći se odnosi na sužavanje prostora za rebalansiranje budžeta u korist kapitalnih rashoda s ozbiljnim reperkusijama na stvaranje povoljnijeg ekonomskog i poslovnog okruženja te ugrožavanje razvojnih kapaciteta jedne ekonomije,
- Četvrti se odnosi na nepovoljne demografske trendove u BiH, odnosno progresivno starenje populacije što će povećati fiskalni pritisak već u srednjoročnom periodu. Ovi demografski trendovi, uz odsustvo rasta formalne zaposlenosti u BiH, impliciraju uvećanje potražnje za socijalnim transferima na zdravstvo i penzije dok se baza osiguranika koji plaćaju doprinose smanjuje.

Imajući u vidu navedeno, specifičan cilj je restrukturiranje javnih rashoda u korist povećanja kapitalnih investicija, kroz realokaciju ušteda na tekućim rashodima u srednjem roku na povećanje kapitalne potrošnje na svim nivoima.

Racionalizacija

Imajući u vidu navedeno, specifičan cilj je restrukturiranje javnih rashoda u korist povećanja kapitalnih investicija, kroz realokaciju ušteta na tekućim rashodima u srednjem roku na povećanje kapitalne potrošnje na svim nivoima.

Efikasnost javnih finansija u pogledu prije svega entitetskih vlada, neminovno se određuje potrebom restrukturiranja javne uprave i administracije, posebice u FBiH. Na primjer:

- Pitanja poput smanjenja fragmentacije i dupliranja funkcija sektora obrazovanja i zdravstva se nesporno moraju razmotriti u srednjem roku. Konkretnije, poželjno je razmotriti/zagovarati prebacivanje ovlasti visokoškolskog obrazovanja na entitetski nivo. Argument zadržavanja kulturne autonomije Ustavom konstituisanih nacionalnosti ne može biti prepreka integrisanju ciljeva visokoškolskog obrazovanja i stavljanja u liniju kompetencija na federalnom nivou. Ako postoji politička volja, svi elementi kulturne autonomije mogu biti ugrađeni u federalni zakon o visokom obrazovanju, što se odnosi i na uspostavu adekvatnih mehanizama sprovođenja, odnosno zaštite istih,
- Razmatranje osnova za ukidanje drugih kantonalnih ministarstava u srednjem roku (npr. socijalne politike i rada, ministarstava privrede) i prebacivanje ingerencija na federalni nivo. U pogledu sektora zdravstva potrebno je razmotriti prebacivanje ingerencija s kantonalnih na entitetski nivo te, minimalno, sistema naplate i kontrole doprinosa, Na nivou državnih institucija, neophodno je održati integritet jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje te prevenirati eventualne sporove oko raspodjele prihoda između entitetskih vlada, s obzirom na to da bi ovo moglo imati ozbiljne reperkusije na donošenja i izvršavanja budžeta,
- Također, na nivou BiH veliki izazov predstavlja jačanje kapaciteta i kompetencija Nacionalnog fiskalnog vijeća, kako bi se izbjegle reperkusije poput neusvajanja budžeta zbog neusaglašenosti stavova političke provenijencije.

Uštete po ovom osnovu bi trebale biti realocirane na kapitalne rashode javnog sektora. Za ublažavanje efekata smanjenja javne administracije neophodno je osigurati dodatna finansijska sredstva za kompenzaciju i odštetu te predvidjeti druge programe omogućavanja održivog zapošljavanja putem programa prekvalifikacije, dokvalifikacije i poticanja samozaposlenosti. Iako je ovo politički nepopularan rez te je teško provodiv imajući u vidu moć lobiranja i političkog pritiska interesne skupine uposlenika javne administracije, ovo samo po sebi ne smije biti opravdanjem politike nečinjenja.

Poticaji ekonomskog rasta

Radna snaga u BiH je preskupa. Iako u Bosni i Hercegovini možemo čuti političare kako tvrde da je BiH zemlja jeftine radne snage, što je prednost kod privlačenja investicija u nova radna mjesta, ova tvrdnja nije tačna. BiH je poslodavcima i radnicima nametnula uvjerljivo najveća opterećenja na plate u regiji, a opterećenja su procentualno veća od prosjeka skupine najrazvijenijih zemalja (OECD). Ukupna stopa socijalnih doprinosa u FBiH iznosi čak 41,5%, dok su u RS 33%. Za usporedbu, Albanija ima 27,9%, Makedonija 27%, Crna Gora 33,8%, Srbija 35,8% i Hrvatska 37,2%. Dakle, FBiH ima uvjerljivo najveću stopu u regiji.

Odnos ukupnog tereta poslodavca, tj. ukupan trošak plate i neto zarade radnika je 1,69 u FBiH, 1,66 u RS-u, a u Hrvatskoj je tek 1,52. Razlike su još drastičnije ako uzmemo u obzir druge zemlje regije, Makedoniju i Albaniju, pa čak i članice EU - Rumuniju i Bugarsku. Ako domaći ili strani investitor želi otvoriti radna mjesta u bilo kojem sektoru, jasno je da trošak radne snage ne samo da neće privući kapital, već će predstavljati prepreku ulaganju.

Jedna od najočiglednijih posljedica pretjeranih opterećenja na plate je prisiljavanje poslodavaca da u što manjoj mjeri prijavljuju radnike. Kada ih prijave, poslodavci prijavljuju što je moguće niže plate, a onda to nadoknađuju neformalnim metodama ("na ruke") kao i povećavanjem isplate kroz neoporezive dijelove plate (topli obrok, naknada za prijevoz i regres). Zemlja koja ruši sve evropske rekorde po stopi nezaposlenosti od 31% ne može priuštiti dalju destimulaciju za zapošljavanje u vidu rekordno visokih opterećenja na plate.

Smatramo kako će veći dio tereta promjena koje očekuju Bosnu i Hercegovinu morati podnijeti oni koji imaju najveća primanja, odnosno oni koji kontrolišu najveći dio kapitala. U skladu s tim stavom, zalažemo se za uvođenje progresivnog oporezivanja, dakle da oni koji zarađuju više, plaćaju poreze po većim stopama.

Progresivno oporezivanje se ne može isključivo posmatrati iz ugla poreza na prihode, već se kao koncept mora primijeniti i na ostale segmente oporezivanja i raspodjele novca.

Također, subvencioniranje građana i građanki iz javnih sredstava u jednakoj mjeri i bez obzira na ekonomski status vidimo kao praksu koja se mora mijenjati. Istovremeno, uvođenje progresivne stope poreza ne smije se iskoristiti za dalje uvećanje već glomazne i nefunkcionalne administracije. Vjerujemo kako se nameti koji predstavljaju opterećenje ekonomskoj aktivnosti, s nekoliko izuzetaka, moraju smanjivati, a uporedo s njima i ogromni državni administrativni aparat.

Imajući u vidu gore navedeno, politike Naše stranke orijentisane su ka:

- Izjednačavanju visine doprinosa u FBiH sa doprinosima u RS-u,
- Uvođenju ličnog odbitka u RS-u do 300,00 KM,
- Proširivanju poreske osnovice u FBiH ukidanjem poreskih izuzetaka u FBiH (topli obrok, prevoz) kao što je već slučaj u RS-u,
- Povećanju stopa poreza za kategorije koje zarađuju više, tj. na visoke dohodovne kategorije.

PDV sistem

Porez na dodanu vrijednost (PDV) se smatra jednim od ključnih determinanti razvoja zemalja, imajući, prije svega, u vidu u praksi dokazanu činjenicu o većem prihodovnom potencijalu ovakvog sistema oporezivanja. Suštinske prednosti PDV sistema su da se na ovaj način olakšava kontrola i mehanizmi efikasne implementacije i naplate, da pospješuje izvoznu performansu dajući mogućnost rasterećenja indirektnog oporezivanja izvoznika. Naša stranka se zalaže za uvođenje diferencirane stope PDV-a.

Politika diferencirane stope PDV-a usmjerena je prije svega na:

- Uvećanje kupovne moći siromašnih,
- Suzbijanje sivog tržišta,
- Uvećanje budžetskih prihoda,
- Stvaranje boljih uslova za aktiviranje, jačanje i rast domaćih privrednih potencijala, odnosno rast domaće ekonomije u cjelini.

Sistem "efikasnosti" nadvladao je sistem "pravičnosti" u procesu naplate PDV-a i to se pokazalo ujedno i najvećim nedostatkom i ovog sistema koji je vrlo brzo nakon svoje implementacije pokazao svoje slabosti. Održavanje jedinstvene stope za cilj je imalo postići cjenovnu i prihodovnu neutralnost te olakšati operativnost administrativnim kapacitetima nadležnih institucija. Umjesto toga, uvođenje jedinstvene stope je imalo negativan uticaj na kupovnu moć stanovništva, pogotovo siromašnih. Istovremeno, nerealno visok prag za registraciju PDV obveznika od 50.000 KM je uticao da se stvori sivo tržište (uporedo u Hrvatskoj je taj prag 14.000 KM).

Zbog svega navedenog jasno je da je aktuelni sistem PDV-a, koji podrazumijeva jedinstvenu stopu od 17% i prag za registraciju od 50.000 KM - neodrživ, kao što su prevaziđeni i argumenti za njegovo uvođenje. Daljnje ustrajavanje na ovom sistemu PDV-a je neopravdano, kako s ekonomskog, tako i s etičkog stanovišta.

Stim u vezi, Naša stranka se zalaže za uvođenje diferencirane stope PDV-a, odnosno smanjenje stope na sedam posto za osnovne proizvode, kao i smanjenje praga za registraciju PDV obveznika na nivo od 15.000 KM. Ove mjere će, u relativno kratkom roku, imati neposredan uticaj na:

- Povećanje kupovne moći stanovništva, posebno siromašnih,
- Suzbijanje sivog tržišta,
- Povećanje budžetskih prihoda,
- Stvaranje boljih uslova za aktiviranje, jačanje i rast domaćih privrednih potencijala, odnosno rast domaće ekonomije u cjelini.

Poduzetništvo

Najveće prepreke ubrzanju ekonomskog rasta i zapošljavanja, ali i smanjenju sive (neformalne) ekonomije odnose se na administrativne postupke s kojima se susreće svaki poduzetnik kada želi da registruje preduzeće i započne poslovanje. One su još komplikovanije prilikom gašenja firme s ciljem usmjeravanja resursa u realizaciju druge poslovne ideje, koja može rezultirati većim zapošljavanjem.

BiH treba u što kraćem roku promijeniti sve zakone i propise koji onemogućavaju smanjivanja vremena i troškova neophodnih za započinjanje poslovanja. Ovo je olakšano postojanjem niza analiza koje jasno identifikuju sve slabosti procesa u BiH i navode potrebna i moguća unapređenja.

Osnovna prepreka reformama je nespremnost administracija na raznim nivoima vlasti da priznaju i sagledaju svoju neefikasnost, ali i da uoče koliko svojim postupcima ugrožavaju ekonomski rast zemlje i ostvarivanje koristi za sve, pa i za budžete i samu administraciju.

Podaci o vremenu i troškovima zatvaranja poslovanja i ne postoje. Ovaj proces i nije precizno zakonski regulisan u BiH. Iščitavanje zakona i propisa bi moglo voditi zaključku da se zatvaranje poslovanja i usmjeravanje resursa u isplativije poslovanje može ostvariti za šest mjeseci. Međutim, praksa jasno pokazuje da taj proces uobičajeno traje i do tri godine, uglavnom zbog pristupa poreskih institucija i njihove odluke da odobravaju konačne bilanse pravnih subjekata tek kada prođe zakonski rok za zastarijevanje potraživanja, odnosno tri godine. Zastarjela legislativa na ovaj način koči tok novca i usporava ekonomski rast.

Ukupni besmisao i neracionalnost administrativnih procesa neophodnih za započinjanje i zatvaranje poslovanja ogleda se i u nepostojanju adekvatnog registra poslovnih subjekata u BiH i u nemogućnosti da se tačno utvrdi koliko je poslovnih subjekata zatvoreno u BiH i koliko je novih registrovano. Registar trenutno uključuje i preduzeća koja su prije 10 i više godina prestala s poslovanjem.

Naša stranka želi da potiče građane i građanke da se ohrabruju u pokretanju vlastitih preduzeća i da budu aktivni učesnici tržišta kroz proces samozapošljavanja. Formirat ćemo budžetske programe s namjenskom podrškom sektoru malih i srednjih preduzeća. Ovim programima želimo ojačati njihovu opstojnost te poticati njihovo širenje i razvoj. Ovom sektoru je važno olakšati i proces nasljeđivanja firme, odnosno preprodaje, kao i omogućiti uvezivanje povezanih privrednih grana u mikrosredinama kako bi se mogle oslanjati jedne na druge.

Stabilnost tržišta rada

Tržište rada u Bosni i Hercegovini je izrazito fragmentirano. Na jednoj strani su sigurni i osrednje plaćeni poslovi, s druge strane su nestabilni i niže plaćeni poslovi te veoma mali broj visoko plaćenih poslova. Prva strana predstavlja javni sektor, dok su druga i treća strana predstavnici realnog sektora u Bosni i Hercegovini.

Ovakva fragmentacija potiče radnice i radnike u Bosni i Hercegovini da svim silama pokušavaju doći do poslova u javnom sektoru i na takav način sebi obezbijede prividnu socijalnu i materijalnu sigurnost. Svjedočili smo da je proces zapošljavanja u javnom sektoru u Bosni i Hercegovini prostor izrazite korupcije.

Neophodno je jačanje realnog i privatnog sektora, kao i poticaji intenziviranju samozapošljavanja i pokretanja vlastitih preduzeća. Moramo se potruditi da sigurnost i plaćenost poslova u realnom sektoru bude dovoljna za smanjenje pritiska na javni sektor. Smanjivanjem pritiska doći ćemo u situaciju da se u javni sektor žele zaposliti osobe koje imaju motivaciju i kapacitete da rade javne poslove, a da im jedina motivacija nije puka sigurnost radnog mjesta.

Bolji status radnika u privatnom sektoru se može postići stimulativnim djelovanjem države, ali i jačanjem inspeksijskih kapaciteta, kako bi se egzaktno utvrdio objektivni status radnika. Poštovanje radnog vremena u skladu s potpisanim ugovorima o radu, ugovorene nadnice, stanja radnog mjesta, sigurnosti na radnom mjestu i odnosa prema uposlenima je nulti standard kojeg inspekcija mora utvrđivati.

Naša stranka smatra da se tržište rada mora prije svega stabilizirati, a radnicima koji se nađu bez angažmana omogućiti fleksibilna i brza transformacija s jednog na drugo radno mjesto. Trenutno se zavodi za zapošljavanje više koriste kao alternativni mehanizmi za dobijanje zdravstvenog osiguranja nego kao agencije koje rade na individualnom i kolektivnom zapošljavanju.

U tom smislu Naša stranka se zalaže za:

- Proaktivno djelovanje zavoda za zapošljavanje,
- Sufinansiranje programa zapošljavanja pripravnika u strateškim sektorima, uvođenje politika sufinansiranja obuka za poslodavca gdje bi se iz tripartitnih izvora finansiranja (Zavod za zapošljavanje 40%, poslodavac 30%, lokalne vlasti 30%) sufinansirale prekvalifikacije za deficitarna zanimanja i gdje učešće poslodavca ujedno garantuje zaposlenje nakon obuke,
- Podrška neovisnim biznis inkubatorima i centrima za karijerno savjetovanje,
- Povećanje sredstava za aktivne mjere i programe tržišta rada, kreirati raznovrsnije i bolje ciljane programe, prilagođenije ciljnim grupama,
- Naročito je potrebno utvrditi kategorije onih koji su niz godina na biroima i koji su teško zapošljivi, te hitno usmjeriti programe za njihovo zapošljavanje ili prekvalifikaciju,
- Pokrenuti posebne programe za zapošljavanje osoba koje ostanu bez posla pred penziju ili u zrelim godinama, kako bi se iskoristilo stečeno radno iskustvo, ali i kompletirao radni vijek od 40 godina i dosegla mogućnost penzionisanja,
- Posebno fokusirati sve navedene politike na mlade osobe koje su skupina s najvećim procentom nezaposlenih.

Direktne strane investicije

Prednosti privlačenja stranih direktnih investicija (Foreign Direct Investment - FDI) su od visokog značaja, posebno kada se radi o zemljama u razvoju koje karakteriše hroničan nedostatak investicionog kapitala neophodnog za finansiranje razvojnih projekata. Te prednosti se prije svega odnose na finansiranje kapitalnih investicija, transfer novih tehnologija, potencijalne pozitivne efekte na platni i trgovinski bilans, kao i pozitivne fiskalne efekte zbog potencijalnog povećanja prikupljanja direktnih i indirektnih poreza.

Strane investicije, takođe, promovišu osnovne ekonomske ciljeve: stabilnost, razvoj i razmjenu znanja. Strane direktne investicije su jedan od najvažnijih instrumenata posredstvom kojih jedna nacionalna ekonomija podstiče proizvodnju, uvoz know howa, rast zaposlenosti, razvoj infrastrukture, smanjenje siromaštva, itd. Benefiti koji se ostvaruju prilivom FDI-a, stvorili su oštru konkurenciju na globalnom tržištu slobodnog kapitala, a sve u cilju privlačenja što obimnijih i raznovrsnijih FDI-a.

Bosna i Hercegovina nema jasno definisanu investicijsku politiku kao dio razvojne politike, kao ni aktivan pristup stvaranju povoljne klime za potencijalne investitore, kako domaće tako i strane. Privlačenje direktnih stranih investicija predstavlja jedan od ključnih ciljeva tranzicijskih ekonomija. Trenutni pasivni pristup privlačenja FDI-a i postojeće fiskalne olakšice nemaju rezultata, te je neophodno izgraditi institucionalne kapacitete u svrhu formulisanja i realizacije politike aktivnog privlačenja FDI-a. Osnovne komponente u promicanju stranih ulaganja su:

- Poboljšanje imidža zemlje za potencijalne investitore kroz povoljniju investicijsku klimu,
- Fokusiranje na ulaganja koja mogu najbrže i najjeftinijom promocijom doprinijeti razvojnim ciljevima zemlje u koju se ulaže,
- Pružanje usluga potencijalnim investitorima s ciljem da se osigura ne samo olakšan ulazak FDI-a, nego i zadržavanje pažnje investitorima u svim fazama ulaganja.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je 1998. godine osnovalo Agenciju za unapređenje stranih investicija (Foreign Investment Promotion Agency - FIPA) s ciljem da pruži podršku direktnim stranim investicijama i da olakša priliv stranih ulaganja u našoj zemlji. OECD istraživanje Investment Reform Index za 2006. godinu je rad FIPA-e ocijenilo najlošijim ocjenom (2,75) od svih agencija za unapređenje investicija u Jugoistočnoj Evropi.

Iako je FIPA napravila značajne korake u jačanju svojih kapaciteta, postoji još mnogo prostora za unapređenje poslovanja FIPA-e, poput:

- FIPA treba djelovati kao one-stop-shop za strane investitore i treba biti jedino tijelo ovlašteno za podnošenje zahtjeva za poticaje,
- Svakom klijentu FIPA-e treba biti dodijeljen project manager koji će biti fokusiran na pojedinog investitora,
- FIPA treba razviti jasan, standardiziran i formaliziran pristup stranim investitorima za svaku fazu investicijskog projekta,
- FIPA treba proširiti kontakte s vlastima na nacionalnoj i lokalnoj razini te unaprijediti mrežu svojih kontakata putem diplomatskih predstavništava BiH u inostranstvu s ciljem fokusiranog privlačenja stranih investitora,
- FIPA treba imati proaktivnu strategiju za lobiranje za važne promjene u poslovnom okruženju.

Direktne strane investicije

Neophodno je i donošenje izmjena i dopuna Zakona o politici FDI-a u BiH. Jasnim i preciznim odredbama stvorila bi se veća pravna sigurnost, unaprijedio i pojednostavio proces priliva direktnih stranih ulaganja i poboljšalo poslovno okruženje i investicijska klima. Pored toga, izmjene i dopune zakona u skladu sa novim, modernim rješenjima bi pomogle u otklanjanju barijera u poslovanju javnog i privatnog sektora.